TEOSTO

LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNALLE

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta (HE 43/2022 vp)

Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Pääviestimme ovat seuraavat:

- Verkkosisällönjakopalveluita koskeva 6 a luku on kokonaisuutena toimiva ja toteuttaa kansallisen sääntelyn artiklan 17 edellyttämällä tavalla sekä EU:n jäsenvaltioiden yleisen linjan mukaisesti
- Artiklan 17 mukainen lainsäädäntö toteuttaa palvelun käyttäjien sananvapauden ja tekijöiden omaisuudensuojan välisen tasapainon, minkä tuore EU-tuomioistuimen ratkaisu vahvistaa
- 55 b §:n 1 momentin mukainen vastuu on tarkennettava alkamaan siitä, kun palveluntarjoaja *antaa yleisölle pääsyn* käyttäjien palveluun lataamiin teoksiin, ja pykälään on sisällytettävä myös teosten *yleisön saataviin saattaminen* tekijänoikeudellisesti merkityksellisenä toimena
- 55 f §:n 2 momentti on poistettava, koska se asettaa palveluntarjoajan estämiskeinoille ehdon, joka ei perustu direktiiviin ja joka EU-tuomioistuimen tuomion perusteella voidaan katsoa direktiivin vastaiseksi
- 55 j § on poistettava, koska tekijän velvollisuus suorittaa hyvitystä palveluntarjoajalle ja palvelun käyttäjälle on perusteeton ja tarpeeton ja horjuttaisi toteutuessaan artiklan 17 mukaista palveluntarjoajien, käyttäjien ja oikeudenhaltijoiden välistä tasapainoa
- 23 a § on rajattava koskemaan vain verkkosisällönjakopalveluita ja parodiarajoituksen soveltamisen *hyvän tavan mukaisuuden* kriteerejä on tarkennettava erityisesti huomioiden teosten tavanomaisen hyödyntämisen jatkuvuus ja oikeudenhaltijoiden oikeutettujen etujen turvaaminen
- Kannatamme verkkolähetysdirektiivin toimeenpanoa koskevia pykäläehdotuksia

1. Sääntelyratkaisu toteuttaa artiklan 17 tarkoituksen yleisen EU-linjan mukaisesti

Teosto edustaa lähes 38 000:a kotimaista säveltäjää, sanoittajaa, sovittajaa ja musiikkikustantajaa. Heidän kannaltaan keskeinen hallituksen esitykseen sisältyvä uudistus koskee digitaalisten alustapalveluiden (ns. verkkosisällönjakopalvelu) tekijänoikeudellista vastuuta. Suuri ja jatkuvasti kasvava osa musiikista välitetään näillä alustoilla, kuten YouTubessa, Facebookissa ja TikTokissa.

Puutteellinen lainsäädäntö on tähän saakka tarjonnut ylikansallisille digijäteille oikeudellisen suojasataman. Tämä on heikentänyt merkittävästi yksittäisten tekijöiden ja tekijänoikeuksien haltijoiden neuvotteluvoimaa ja taloudellista asemaa. Digikäytön jatkaessa kasvuaan tämä neuvottelutasapainon vääristymä eli ns. arvokuilu heikentää entisestään teosten oikeudenhaltijoiden asemaa.

DSM-direktiivin artiklan 17 mukaan alustapalveluilla on tekijänoikeudellinen vastuu välittämistään sisällöistä sekä velvollisuus hankkia lupa teosten käyttöön. Pidämme oikeana hallituksen esityksessä valittua lähtökohtaa, joka perustuu artiklan 17 toimeenpanoon säännöksen rakennetta ja sanamuotoja kunnioittaen. Uusi tekijänoikeuslain 6 a luku korjaa nykyisen lain puutteita ja pyrkii parantamaan tekijöiden neuvotteluasemaa suhteessa ylikansallisiin alustapalveluihin.

Ehdotettu tekijänoikeuslain 6 a luku on näkemyksemme mukaan kokonaisuutena toimiva ja se toteuttaa kansallisen sääntelyn artiklan 17 edellyttämällä tavalla. Keskeisiä sääntelyn perusteita linjaavia pykäläehdotuksia ovat erityisesti seuraavat:

- verkkosisällönjakopalvelun määritelmä sisältyy lakiin (55 a §)
- palveluntarjoajalla on tekijänoikeudellinen vastuu toiminnastaan (55 b §:n 1 mom.)
- palveluntarjoajalla on velvoite luvan hankkimiseen tekijöiltä (55 b §:n 2 mom.)
- palveluntarjoajan saama lupa kattaa myös käyttäjien ei-kaupalliset toimet (55 b §:n 3 mom.)
- jos tekijöiden lupaa ei ole, palveluntarjoaja on vastuussa yleisölle välittämisestä (55 c §:n 1 mom.); palveluntarjoaja voi vapautua tästä vastuusta vain, jos se osoittaa, että se on
  - toiminut parhaansa mukaan saadakseen tekijöiden luvan, ja ellei lupaa ole saatu,
  - toiminut parhaansa mukaan estääkseen tekijän ilmoittamien teosten saatavuuden, ja
  - toiminut viipymättä poistaakseen tekijän ilmoittamat teokset palvelusta.

Useimmissa EU-maissa, mukaan lukien Ruotsi ja Tanska, artiklan 17 kansallinen toimeenpano on toteutettu tai suunnitellaan toteutettavaksi artiklan tarkoitus huomioiden ja sen sanamuotoja tarkoin seuraten. Tämä on tärkeää, jotta direktiivin tavoitteena oleva sääntelyn yhdenmukaisuus EU-alueella voisi toteutua. Globaalien alustapalveluiden liiketoiminta ei noudata kansallisia rajojamme. Siksi Suomessa ei voi olla muista EU-maista poikkeavaa tekijänoikeuslainsäädäntöä.

2. Artikla 17 on perusoikeudellisesti tasapainotettu kokonaisuus

Artiklan 17 ensisijaisena tarkoituksena on **parantaa tekijöiden asemaa suhteessa verkkosisällönjakopalveluihin**, mikä todetaan direktiivin johdantokappaleessa 61:

> ”[…] on tärkeää edistää lisensointimarkkinoiden kehittymistä oikeudenhaltijoiden ja verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajien välillä. Näiden lisensointisopimusten olisi oltava oikeudenmukaisia ja säilytettävä kohtuullinen tasapaino molempien osapuolten kannalta. Oikeudenhaltijoiden olisi saatava asianmukainen korvaus teostensa tai muun suojatun aineistonsa käytöstä.”

Perusoikeuksien välisen **tasapainon vaatimus** perustellaan johdantokappaleessa 70:

> ”Käyttäjien olisi sallittava ladata palveluun ja asettaa saataviin sisältöä, jonka käyttäjät ovat luoneet lainausta, arvostelua, selostusta, karikatyyriä, parodiaa tai pastissia koskevia erityistarkoituksia varten. Tämä on erityisen tärkeää, jotta voidaan löytää tasapaino Euroopan unionin perusoikeuskirjassa, jäljempänä ’perusoikeuskirja’, määrättyjen perusoikeuksien, erityisesti sananvapaus ja taiteen vapaus, ja omistusoikeuden, mukaan lukien teollis- ja tekijänoikeudet, välillä.”

Euroopan unionin tuomioistuin hylkäsi 26.4.2022 Puolan nostaman kanteen artiklan 17 kumoamiseksi (asia C-401/19). Tuomioistuin totesi, että DSM-direktiivissä palveluntarjoajille asetettuun velvollisuuteen valvoa etukäteen automaattisesti käyttäjien lataamia sisältöjä sisältyvät asianmukaiset takeet sille, että käyttäjien sananvapautta ja tiedonvälityksen vapautta koskevaa oikeutta kunnioitetaan, sekä oikeudenmukainen tasapaino sen ja immateriaalioikeuden välillä. Tuomioistuin myös huomautti, että **artiklan 17 mukaisen palveluntarjoajien uuden vastuujärjestelmän eri säännökset muodostavat kokonaisuuden, ja niillä pyritään luomaan tasapaino näiden palveluntarjoajien, niiden palvelujen käyttäjien ja oikeudenhaltijoiden oikeuksien ja etujen välillä.**

EU-tuomioistuimen ratkaisu vahvistaa hallituksen esityksen perusteluissa esitetyn johtopäätöksen (s. 140), että artiklan 17 täytäntöönpanon yhteydessä sananvapauden harjoittamiseen tehtävän rajoituksen olisi katsottava täyttävän perusoikeuden rajoittamisen yleiset edellytykset, eli sillä on hyväksyttävä peruste ja se on tarkkarajainen ja täsmällinen sekä suhteellisuusperiaatteen mukainen.

3. Palveluntarjoajan vastuun perusteet on säädettävä artiklan 17 ja EU-oikeuden mukaisesti

Ehdotetun 55 b §:n 1 momentin mukaan "jos teoksia tallennetaan palveluntarjoajan palveluun, palveluntarjoaja välittää ne yleisölle siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada ne saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana". Pykäläehdotuksen tavoite on oikea, mutta sen sanamuoto on ongelmallinen kahdesta syystä:

- palveluntarjoajan vastuun alkamishetki ja sen ilmenemistapa ei ole direktiivin mukainen
- tekijänoikeudellisesti merkitykselliset toimet on määritelty liian kapeasti suhteessa EU-oikeuteen

Artiklan 17 ensimmäisen kohdan mukaan "jäsenvaltioiden on säädettävä, että verkkosisällönjakopalvelujen tarjoaja suorittaa tässä direktiivissä tarkoitetun yleisölle välittämisen tai yleisön saataviin saattamisen, kun se *antaa yleisölle pääsyn* käyttäjiensä palveluun lataamiin tekijänoikeudella suojattuihin teoksiin tai muuhun suojattuun aineistoon".

Artiklan määräyksen ero pykälätekstiin on se, että direktiivin mukaan palveluntarjoajan vastuu alkaa, "kun se antaa yleisölle pääsyn teoksiin", eli avaa palvelun käyttäjien lataamat sisällöt muiden kuluttajien saataville. Pykäläehdotuksen sanamuoto antaa ymmärtää, että käyttäjien harjoittama teosten tallentaminen olisi aina samanaikaisesti palveluntarjoajan harjoittamaa teosten välittämistä yleisölle. Direktiivin mukainen ilmaus on täsmällisempi ja oikeampi, sillä käyttäjä voi ladata aineistoja palveluun ilman että ne ovat vielä muiden käyttäjien saatavilla. **Palveluntarjoajan tekijänoikeudellinen vastuu syntyy ja käynnistyy vasta silloin, kun teosvaranto avataan yleisön saataville**.

Toinen eroavaisuus pykälätekstin ja artiklan 17 välillä liittyy siihen, että pykälässä palveluntarjoajan toiminta on määritelty ns. interaktiiviseksi välittämiseksi, jossa "yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada ne saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana". Direktiivissä palveluntarjoajan toimintaa luonnehditaan "yleisölle välittämiseksi" **tai** "yleisön saataviin saattamiseksi". EU-tuomioistuin on viimeaikaisessa oikeuskäytännössään sekä kehitellyt yleisölle välittämisen käsitettä että tulkinnut yleisön saataville saattamista eri yhteyksissä. Tulkintojen kehittymiseen on tarpeen varautua jatkossakin, mitä 55 b §:n 1 momentin ehdotettu suppea sanamuoto ei riittävästi mahdollista tai ehkä edes salli. Tämä johtaisi kansallisen lain ja EU-oikeuskäytännön eriytymiseen ja mahdolliseen ristiriitaan.

Esitämme, että 55 b §:n 1 momentti muutetaan sanamuodoltaan mahdollisimman lähelle 17 artiklan 1 kohdan sanamuotoa ja että siihen sisällytetään yleisölle välittämisen lisäksi *yleisön saataviin saattaminen*, kuten esimerkiksi Tanskan laissa on tehty (§ 52 c stk. 2).

4. Sisällön automaattisen estämisen kynnys on poistettava direktiiviin perustumattomana

Ehdotetun 55 f §:n 2 momentin mukaan "automaattisia estämiskeinoja saadaan käyttää vain silloin, kun on suurella todennäköisyydellä oletettavissa, että kysymys on tekijän oikeuksia loukkaavasta suojatun teoksen välittämisestä yleisölle". Säännös viittaa 55 c §:n 1 momentin 2 kohdan mukaiseen palveluntarjoajan vastuuvapauden edellytykseen, jonka mukaan palveluntarjoajan tulee toimia "huolellista ammatinharjoittamista koskevien toimialan korkeatasoisten vaatimusten mukaisesti

varmistaakseen, että teokset, joista tekijä on antanut palveluntarjoajille merkitykselliset ja tarvittavat tiedot, eivät ole yleisön saatavissa".

Lakiehdotuksen 55 f §:n 2 momentissa asetettu edellytys "suurella todennäköisyydellä" **ei perustu direktiiviin**. EU-tuomioistuimen 26.4.2022 antamasta tuomiosta ilmenee, että direktiivi jättää 17 artiklan 4 kohdan mukaisten vastuuvapauden edellytysten toteuttamiskeinot palveluntarjoajan harkintaan sekä palveluntarjoajan ja oikeudenhaltijoiden välisen yhteistyön piiriin. Tuomion kohdassa 74 todetaan, että "Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan vaatimus, jonka mukaan perusoikeuden käyttämistä voidaan rajoittaa ainoastaan lailla, ei kuitenkaan sulje pois sitä, että säännöstö, johon tämä rajoitus sisältyy, on muotoiltu riittävän avoimesti niin, että se voi mukautua tilanteiden muutoksiin". Lisäksi tuomioistuin perustelee kohdassa 75 keinojen valinnan joustavuutta palveluntarjoajan elinkeinovapauden sekä elinkeinovapauden, käyttäjien sananvapauden ja oikeudenhaltijoiden omaisuudensuojan välisen oikeudenmukaisen tasapainon kunnioittamisella. Tuomioistuimen mukaan

> "voi tapauksen mukaan osoittautua jopa tarpeelliseksi … jättää mainittujen **palveluntarjoajien päätettäväksi määrittää tarkoitetun tuloksen saavuttamiseksi toteutettavat konkreettiset toimenpiteet**, joten ne voivat päättää ottaa käyttöön toimenpiteet, jotka vastaavat parhaiten niiden käytettävissä olevia resursseja ja kapasiteettia ja jotka ovat yhteensoveltuvia sellaisten muiden velvollisuuksien ja haasteiden kanssa, joista niiden on huolehdittava harjoittaessaan toimintaansa".

Toisaalta tuomioistuin korostaa kohdassa 80, että

> "suojatakseen perusoikeuskirjan 11 artiklassa vahvistettua oikeutta, joka koskee verkkosisällönjakopalvelujen käyttäjien sananvapautta ja tiedonvälityksen vapautta, ja oikeudenmukaista tasapainoa kyseessä olevien eri oikeuksien ja intressien välillä unionin lainsäätäjä on säätänyt, että kyseisten palvelujen tarjoajille kyseisen direktiivin 17 artiklan 4 kohdan b alakohdassa ja c alakohdan loppuosassa asetettujen velvollisuuksien täytäntöönpano ei saa johtaa esimerkiksi siihen, että tarjoajat toteuttavat toimenpiteitä, jotka vaikuttaisivat niiden käyttäjien, jotka jakavat niiden alustoilla sisältöä, joka ei loukkaa tekijänoikeutta ja lähioikeuksia, kyseisen perusoikeuden keskeiseen sisältöön".

Edellä sanotun perusteella voidaan vetää johtopäätös, että

- artikla 17 ei määrää palveluntarjoajan toteuttamille estämistoimenpiteille teknologisia tai muitakaan ennakollisia ehtoja
- estämisessä käytettävät keinot ovat palveluntarjoajan valittavissa ja ne kuuluvat palveluntarjoajan ja oikeudenhaltijoiden välisen yhteistyön piiriin
- estäminen tulee toteuttaa artiklan 17 kohdan 7 edellyttämällä tavalla niin, ettei käyttäjien palveluun lataamien sellaisten teosten tai muun suojatun aineiston, jotka eivät loukkaa tekijänoikeutta ja lähioikeuksia, saatavuutta estetä

Esitämme, että 55 f §:n 2 momentti poistetaan, koska se asettaa palveluntarjoajan estämiskeinoille ehdon, joka ei perustu direktiiviin ja joka EU-tuomioistuimen tuomion perusteella voidaan katsoa direktiivin vastaiseksi.

5. Tekijän hyvitysvelvollisuus käyttäjälle ja palveluntarjoajalle on perusteeton ja tarpeeton

Ehdotetun 55 j §:n 1 momentin mukaan ”palveluntarjoajalla ja palvelun käyttäjällä on oikeus saada tekijältä kohtuullinen hyvitys teoksen perusteettomasta estosta tai poistosta ilman tähän lakiin perustuvaa syytä”. Ehdotus on puhtaasti kansallinen, sillä direktiivi ei sitä edellytä. Mitään syventävää ehdotuksen tarpeellisuudesta tai muista sitä tukevista seikoista ei hallituksen esityksen perusteluissa esitetä.

Ehdotus on perusteeton ja tarpeeton. Lakiehdotuksen 55 k §:n 3 momentin mukaan ”palvelun käyttäjällä ja palveluntarjoajalla on oikeus nostaa kanne tekijää vastaan suojatun teoksen saannin estämistä tai teoksen poistamista koskevan oikeudettoman pyynnön aiheuttamasta vahingosta”. Kun käyttäjälle ja palveluntarjoajalle on näin turvattu mahdollisuus saada vahingonkorvausta tekijältä, jää täysin epäselväksi, mitä **vahingonkorvauksen lisäksi** olisi tarkoitus hyvittää.

Ehdotettu sääntely loisi epämääräisen ja tarpeettoman rangaistusluontoisen korvausinstituution varsinaisen vahingonkorvauksen rinnalle. Ei-toivottuna seurauksena olisi pelotevaikutus, joka on omiaan johtamaan tekijän käytettävissä olevien tosiasiallisten toimintamahdollisuuksien kaventumiseen. Tämä ei ole direktiivin tarkoituksen mukaista eikä muutoinkaan perusteltua tai kohtuullista.

EU-tuomioistuin korostaa 26.4.2022 antamansa tuomion kohdassa 20, että artiklassa 17 säädetyn uuden vastuujärjestelmän ”eri säännökset muodostavat kokonaisuuden, ja … niillä pyritään luomaan tasapaino näiden tarjoajien, niiden palvelujen käyttäjien ja oikeudenhaltijoiden oikeuksien ja etujen välillä”. Edelleen tuomioistuin toteaa, että Puolan vaatima artiklan 17 osittainen kumoaminen muuttaisi artiklan pääsisältöä.

Koska artikla 17 tuomioistuimen mainitsemalla tavalla muodostaa tasapainotetun kokonaisuuden eri osapuolten oikeuksien ja etujen välillä, hyvitysvelvollisuuden lisääminen lakiin **muuttaisi tätä tasapainoa tekijöille epäedulliseen suuntaan**. Tuomioistuin toteaa kohdassa 98 seuraavasti:

> ”Tämän tuomion 72–97 kohdassa esitetyistä toteamuksista seuraa, että – toisin kuin Puolan tasavalta väittää – **unionin lainsäätäjä on liittänyt** verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajien velvollisuuteen, joka koskee niiden sisältöjen valvomista, joita käyttäjät haluavat ladata palveluntarjoajien alustoille ennen niiden levittämistä yleisölle, ja joka johtuu direktiivin 2019/790 17 artiklan 4 kohdassa käyttöön otetusta erityisestä vastuujärjestelmästä ja muun muassa kyseisen direktiivin 17 artiklan 4 kohdan b alakohdassa ja c alakohdan loppuosassa säädetyistä vapautusedellytyksistä, **takeita, joilla varmistetaan** perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan mukaisesti perusoikeuskirjan 11 artiklassa taatun näiden palvelujen käyttäjien sananvapautta ja tiedonvälityksen vapautta koskevan oikeuden noudattaminen sekä **oikeudenmukainen tasapaino yhtäältä kyseisen oikeuden ja toisaalta perusoikeuskirjan 17 artiklan 2 kohdassa suojattujen immateriaalioikeuksien välillä**.”

Lisäksi tuomioistuin huomauttaa kohdassa 99, että jäsenvaltioiden on artiklaa 17 voimaan saattaessaan ”huolehdittava siitä, että ne nojautuvat sellaiseen kyseisen säännöksen tulkintaan, jolla voidaan varmistaa perusoikeuskirjassa suojattujen eri perusoikeuksien välinen oikeudenmukainen tasapaino”.

Esitämme, että 55 j § poistetaan, koska tekijän hyvitysvelvollisuus on perusteeton ja tarpeeton ja koska se horjuttaisi artiklan 17 mukaista palveluntarjoajien, palvelun käyttäjien ja oikeudenhaltijoiden välistä tasapainoa.

6. Parodiarajoitus on säädettävä direktiivin mukaisena ja hyvän tavan mukaisuus on määriteltävä

Ehdotetun 23 a §:n mukaan "julkistettua teosta saa hyvän tavan mukaisesti käyttää parodiassa, karikatyyrissä ja pastississa". Direktiivin 17 artiklan 7 kohdan mukaan "jäsenvaltioiden on varmistettava, että käyttäjät voivat kussakin jäsenvaltioissa käyttää kaikkia seuraavia voimassa olevia poikkeuksia tai rajoituksia ladatessaan sisällönjakopalveluihin käyttäjälähtöistä sisältöä ja saattaessaan sitä saataviin näissä palveluissa: a) lainaukset, arvostelu, selostus; b) käyttö karikatyyrissä, parodiassa tai pastississa".

Kuten hallituksen esityksen perusteluissa todetaan (s. 89), teoksen käyttöä parodiassa on Suomessa pidetty sallittuna edellyttäen, että vapaan muuntelun tuloksena on itsenäinen teos. Tästä syystä 23 a §:n soveltamisala tulee rajata artiklan 17 mukaisesti vain verkkosisällönjakopalveluissa tapahtuvaan hyödyntämiseen. Näin on toimittu esimerkiksi Tanskassa (§ 52 c stk. 10). Perusteluissa mainittua tietoyhteiskuntadirektiivin 5 artiklan 3 kohdan k alakohtaa ei ole välttämätöntä Suomessa ottaa käyttöön, kuten ei ole ollut tähänkään saakka.

Lakiesityksen perusteluissa viitataan käsitteen "hyvän tavan mukaisuus" osalta EU-tuomioistuimen Deckmyn-tuomioon (asia C-201/13). Tuomion kohdassa 27 linjataan, että "parodiaa koskevan poikkeuksen konkreettiseen tilanteeseen soveltamisessa on noudatettava oikeudenmukaista tasapainoa yhtäältä kyseisen [tietoyhteiskunta]direktiivin 2 ja 3 artiklassa tarkoitettujen henkilöiden etujen ja oikeuksien ja toisaalta suojatun teoksen käyttäjän, joka hyödyntää 5 artiklan 3 kohdan k alakohdassa tarkoitettua parodiaa koskevaa poikkeusta, ilmaisunvapauden välillä". Tekijöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden etujen ja oikeuksien osalta on erityisesti huomioitava ns. **kolmen kohdan testi**, joka sisältyy tietoyhteiskuntadirektiivin 5 artiklan 5 kohtaan. Kolmen kohdan testi edellyttää, että tekijänoikeuden poikkeuksia ja rajoituksia sovelletaan vain

1. tietyissä erityistapauksissa, jotka
2. eivät ole ristiriidassa teoksen tai muun aineiston tavanomaisen hyödyntämisen kanssa eivätkä
3. kohtuuttomasti haittaa oikeudenhaltijan oikeutettuja etuja.

Hallituksen esityksen perusteluissa viitataan hyvän tavan mukaisuuteen myös tekijänoikeuslain 22 §:ssä tarkoitetun teoksen siteerauksen kriteerinä. Sitaattia koskevat menettelytavat ja rajaukset ovat kehittyneet vuosikymmenien kuluessa sekä lainvalmisteluaineistoissa esitettyjen linjausten että oikeuskäytännön ja -kirjallisuuden kautta. Tämän tuloksena siteerauskäytännöt eri tilanteissa ovat verrattain vakiintuneet ja niissä on huomioitu mm. kolmen kohdan testin asettamat velvoitteet.

Nyt esitetyn parodiaa koskevan rajoituksen osalta vastaavaa soveltamiskäytäntöä ei ole. Tekijöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden kannalta on erittäin tärkeää, että parodiarajoituksen soveltamisessa noudatetaan kolmen kohdan testin vaatimuksia etenkin siltä osin, että parodiarajoituksen soveltaminen **ei saa johtaa ristiriitaan teoksen tavanomaisen hyödyntämisen kanssa** eikä se saa **kohtuuttomasti haitata** oikeudenhaltijan oikeutettuja etuja. Ei pidä esimerkiksi olla mahdollista, että parodiaksi otsikoidussa televisio-ohjelmassa voitaisiin käyttää musiikkia rajoitussäännöksen perusteella ilman musiikin tekijöiden lupaa ja heille maksettavaa korvausta.

Lisäksi on huomattava, että pelkkä käyttäjän oma arvio ja väite siitä, että kyseessä on parodia, karikatyyri tai pastissi, ei ole riittävä, vaan vastaavasti kuin siteerausta, parodioinnin hyväksyttävyyttä on arvioitava **objektiivisin perustein**. Parodiarajoitusta sovellettaessa on myös huomioitava tekijänoikeuslain 3 §:n mukaiset tekijän moraaliset oikeudet sekä huolehdittava tekijäoikeuslain 11 §:n 2 momentin rajoituksia koskevan yleissäännöksen mukaisesti tekijän nimen ja lähteen mainitsemisesta "siinä laajuudessa ja sillä tavoin kuin hyvä tapa vaatii".

Hallituksen esityksen perusteluissa (s. 90) todetaan siteeraukseen ja parodiointiin viitaten, että "hyvän tavan mukaisuus tarkoittaa näissä säännöksissä asiayhteyden mukaisesti eri asioita". Perusteluissa ei kuitenkaan syvennetä tämän lausuman merkitystä käytännön soveltamistilanteissa. Tästä syystä pidämme välttämättömänä, että **eduskunta asettaa parodiarajoituksen soveltamiselle puitteet**, joissa huomioidaan erityisesti kolmen kohdan testin asettamat vaatimukset teosten tavanomaisen kaupallisen ja muun hyödyntämisen jatkuvuudelle ja oikeudenhaltijoiden oikeutettujen etujen turvaamiselle. Tämä varmistaa rajoituksen asianmukaisen soveltamisen lähtökohdat, jotka aikanaan tarkentuvat oikeuskäytännössä ja -kirjallisuudessa.

Esitämme, että 23 a § rajataan DSM-direktiivin mukaisesti sovellettavaksi vain 6 a luvussa tarkoitetuissa verkkosisällönjakopalveluissa ja että eduskunta tarkentaa parodiarajoituksen hyvän tavan mukaisuuden sisältöä erityisesti huomioiden teosten tavanomaisen hyödyntämisen jatkuvuus ja oikeudenhaltijoiden oikeutettujen etujen turvaaminen.

Espoossa, 5. toukokuuta 2022

Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry

Risto Salminen
toimitusjohtaja

Martti Kivistö
johtaja, strategia ja toimintaympäristö